

INCKÉ NÁBOŽENSTVÍ

Inka Hanzlíková

V Jižní Americe pravděpodobně žila pouze jedna z vyspělých kultur. V různorodé krajině And se usadila civilizace, která se dnes nazývá incká, podle jejich krále či vládce inky. Tento státní útvar ležel nebo alespoň částečně zasahoval na území dnešních států Kolumbie, Ekvádoru, Peru, Bolívie, Chile a Argentiny. V období od 1438 do 1533 tedy tato incká říše zabírala velkou část Jižní Ameriky. Inkové měli silně centralizovaný systém. Měli rozvinutý daňový a pracovní systém, přijali za svou kečujskou kulturní tradici a jazyk, jež pomocí vojenské a ekonomické expanze pak vnutili podrobeným etnikům.

Jméno „inka“ označovalo jak národ, tak panovníka, který byl pokládán za pozemské ztělesnění boha slunce. Vliv Inků silně působil na kmeny v Andách a zapříčinil ukončení kanibalských zvyků a omezil lidské oběti. Říše sama byla přísně organizovaná a dávala jednotlivci jen malý prostor pro osobní rozvoj.

Od devíti let věku byla každému obyvateli přiřazena určitá úloha. Do dvanácti let bylo jejich hlavním úkolem chránit osetá pole před vránami a mladiství do osmnácti let střežili stáda. Až do dvacátého roku sloužili mladí muži jako poslové a strážci stád lam. Věk vhodný pro službu ve válce byl mezi dvacátým a padesátým rokem. Starší vykonávali práci, která je příliš nepřetěžovala.

V Andské oblasti je odlišný kult předků než v Mezoamerice. Na rozdíl od nich totiž nespalovali mrtvá těla svých předků a snažili se tělo zemřelého uchovat co nejlépe. Věřili v život po smrti a na znovuzrození, přičemž musela být zachována alespoň část těla.

V incké říši se dá mluvit přinejmenším o čtyřech odlišných náboženstvích – oficiální náboženství inckého státu, náboženství vzdělanců a vládnoucí vrstvy impéria, náboženství podrobených států a náboženství klanů, lokálních seskupení a jednotlivců. Hlavním náboženstvím však bylo to, týkající se jednoho boha, Viracochi. Jeho kult se ovšem omezoval nejvíce na šlechtu, zatímco rolníci zůstávali věrní uctívání lokálních božstev a přírodních duchů.

Viracocha byl brán za nejvyšší božstvo a byl znázorňován jen velmi zřídka, protože lidmi vytvořený obraz nikdy nemohl ukázat jeho skutečnou velikost a mnohostrannost. Tomuto bohu se také nepřinášely žádné oběti. Podle pověsti prý vystoupil Viracocha z vod jezera Titicaca založil město Tiahuanaco. Aby ukončil věčnou temnotu, stvořil slunce a dal

mu za úkol se každý den objevovat na pevně dané dráze na nebi. Poté zalidnil svět různými stvořeními a zformoval kamenné figurky a oživil je, z čehož vznikli první lidé.

Indiáni zlatého slunce, nebo děti slunce či prostě jen Inkové uctívali boha slunce a sami inčtí vládci, „inkové“, byli považováni za jeho syna, syna boha slunce, a museli pocházet z jen z čisté linie, a proto se inkou stal nejstarší syn sourozenců, tedy jeho otec a matka byli bratr a sestra. Každý měsíc se konala nějaká velká slavnost, většinou zaměřená na zemědělství. Při této slavnosti měl hlavní úlohu inka. Většina náboženských slavností sestávala z procesí, obětování a tanců. Inkové sice přičítali velký význam zimnímu a letnímu slunovratu, ale přesnou dobu setí určovali pomocí několika druhů posvátných kaktusů. Signálem pro setbu bylo jejich rozkvetení. K nejběžnějším obětinám patřily lamy, morčata nebo pivo chicha.

V náboženství starých civilizací zastávají zvířata velmi důležité místo. V incké říši asi nejdůležitějším byla lama. Ze spirituálního hlediska platila lama jako průvodce duše do říše na onom světě. Dalším příkladem posvátného zvířete jsou ryby, které jsou spojovány s bohatstvím a hojností. Podle pověsti Viracocha kdysi stvořil ryby, aby lidi zásobil potravou. Inkové znali i další zvířata, jako například puma, horský jelen a chiwakli, neboli kos.

Nejdůležitějším božstvem bylo slunce „inti“, zdroj tepla a světla a ochránce lidí, obvykle znázorňované jako kulatý, zlatý disk s lidskou tváří zářící na všechny strany. Slunci byl zasvěcen největší chrám v Cuzcu, Coricancha, jehož vnitřní stěny byly převážně zdobeny zlatem. Zajímavé je, že v celé incké říši i podrobených oblastech byl tento kult uctíván. Mezi další uctívaná božstva můžeme zařadit matku zemi, boha hromu, případně deště či zrna, stejně jako božstva reprezentující různá nebeská tělesa.

Inčtí kněží na rozdíl od aztéckých nedosáhli takové dokonalosti v astronomii. Dokázali ale určit pohyby slunce a některých dalších vesmírných těles, např. Venuše. Znali pravděpodobně pouze jedno souhvězdí, a to souhvězdí Jižního kříže, což je pojmenování pro shluk hvězd, které připomínají kříž na jižní polokouli. Za souhvězdí považovali i různé tmavé oblasti v Mléčné dráze. V čele církve Inků stál Villac Uma, nejvyšší kněz Cuzca. Podléhaly mu stovky vysokých kněžích a všichni šlechtici pověřeni vykonáváním určitých obřadů a rituálů. Do jeho kompetence spadala také léčba, obětování a kontrola nad dodržováním předepsaných rituálů v celé říši. Na nižším stupni církevního žebříčku byli nižší kněží a vyvolené mamakony – chrámové služebnice – a ještě pod nimi se nacházela početná vrstva praktikantů nazývaných curanderos, kterou tvořili lidoví léčitelé, bylinkáři, mastičkáři a místní šamani.

Od té doby, co první conquistadoři dorazili do Latinské Ameriky, má domorodé obyvatelstvo mnoho problémů – mj. chudoba, negramotnost, kriminalita. Důvodem bylo a je to, že v očích Španělů jsou indiáni horší a primitivnější. Dodnes je jejich populace nepřehlédnutelná. Například v Bolívii žije kolem 4,5 milionu domorodců z kmene Aymara a Quechua. Odhaduje se, že v Ekvádoru žije 45 % původních obyvatel. Procento je ještě vyšší v Peru, kde se odhad vyšplhal až k 50 %, které zahrnují jak kmeny Quechua a Aymara, tak i osmdesát malých indiánských kmenů v místních nížinách.

Při prvním přistání Španělů na pobřeží Jižní Ameriky došlo k silné epidemii pravých neštovic, které podlehl také inka Huayna Cápac. Takže mimo conquistadory inkou říši zničila i bratrská válka mezi Atahualpou a Huascarem. Díky ní se totiž indiánské obyvatelstvo rozdělilo do dvou zneprátelených oblastí a Pizarrova výprava tak měla mnohem jednodušší průběh, než jakou by měla při boji obou dvou vůdců dohromady. Ačkoliv v následujících letech vypuklo ještě několik povstání a nezávislý incký stát ve Vilcabambě si podržel nezávislost až do roku 1572, věk Inků skončil.

Dějiny Peru a Bolívie, B. Roedl, Lidové noviny, 2007, Praha.

Indiáni zlatého slunce, M. Stingl, Euromedia Group k. s., 2003, Praha.

Pohřbená tajemství starého Peru, E. Farfánová Barriosová, Mladá fronta, 2009, Praha.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Incké_náboženství; 2010-01-05; 20:56.

<http://www.comminit.com/en/node/45610/37>; 2009-04-19; 17:50.